

leven aangaven, en daardoor in het publieke leven heerschten.

Er ligt in Jobs betuiging alzoo in 't minst niet opgesloten, dat alle jongeren van edele en rijke gaven waren verstoken, en dat alle grijsaards toonbeelden van rijker en hooger ontwikkeling waren. Reeds het gebruik van het woord stokouden beperkt het aantal. De stokouden waren reeds desijds, gelijk Psalm 90 het aanduidt, uitzonderingen. Er waren rijker en rijker, en zulke in aansluiting aan het verleden, maar op zichzelf ligt in Jobs betuiging toch duidelijk uitgesproken, dat hier zoo goed als eeniglijk gecodeerd wordt op ouden van dagen uit den wijzen kring, die door het steeds en zoo langdurig verkeer in dien kring een geestelijk rijker standpunt bereikt hadden. Slechts hieraan worden vastgehouden, dat de meest wijze en doordachtige raadsliden desijds niet onder de jongeren, maar veel eerder onder de stokouden te zoeken waren, en dat 't Gods beziel was dat dit dieper inzicht en deze helderder blik in den levenssamenhang niet bij de jongeren van dagen, maar, in dieperen zin opgevat, schier eeniglijk bij de zeer ouden van dagen te vinden bleek. Te meer mag hier nadruk op gelegd, omdat er in Jobs dagen nog in 't minst van geen gedurige wisseling in het staatkundig beleid vermenen werd. Er mocht onderscheid waarneembaar zijn tusschen hetgeen in het Westen en in het Oosten van de Middellandsche zee werd waargenomen, maar de beheerschende levensdenkbeelden hielden toch veelal stand, en het volk in zijn historisch bestaan leefde er in mee.

Nu kwam hier zeer zeker een keer in. Sterk zelfs werd de neiging die zich steeds meer bij het jongere geslacht openbaarde, om met wat de vaders minnen te breken, en in eigen taal en op eigen wijze een eigen stelsel van levenswijze tot gelding te brengen. Thans vooral gaat dat zoover, dat 't soms zelfs den schijn aanneemt, als zou men met oud te worden zijn inzicht en doorzicht verliezen, en alsof elk nieuw opkomend geslacht, geheel uit eigen inzicht, telkens een nieuwe levensopvatting zou kunnen verzinnen, uitwerken, en doen doordringen. Doch al moet worden toegegeven, dat de wisseling in den levensstandaard thans metterdaad zich gedurig herhaalt, zoodat de ouden van dagen van zelf hun gezag inboeten, toch moet aan de grondgedachte van wat Job uitsprak ook in onze dagen worden vastgehouden. Gerijpt is het levensinzicht door de levenservaring, en hoe langer en breder die levenservaring, in vaste lijnen, gegrond wordt, hoe besluster men mag aannemen, dat de overtuiging zich vastzet, zich uitwendig uitwerkt en rijpt, zoodat nog steeds het aloude verband tusschen het veeljarige en rijkere leven doorgaat. Niet natuurlijk, alsof de ouden van dagen zich het eenig recht en juiste inzicht mochten aanmatigen. De ouden en de jongen van dagen hebben beide hun eigen positie, met eigen strekking en eigen beteekenis. Wie jonger op mag leven en op breder schaal aan het leven deel mag nemen, doorzoekt en grijpt wat aan den grijsaard als van zelf uitgaat. Doch al moet de beteekenis van het jeugdigere inzicht voortstoots worden toegegeven, toch blijft 't als van ouds, ja als in de dagen van Job, dat de rijpste en rijkste levensopvatting niet bij de jongeren, maar in den regel veeleer bij de zeer ouden in jaren te vinden is. En mogen wij als menschen gewoon zijn van stokouden te gewagen, ook voor ons komt 't hier gedurig uit, hoe het langst gerijpte leven de rijpe vrucht ook voor het leven gunt.

Dr. A. K.

Amsterdam, 15 Oct. 1920.

Over de besluiten, die de Generale Synode heeft genomen inzake het handboek voor de catechisatie en de herziening onzer liturgie, kan korter worden gesproken, omdat de bedoeling dier besluiten duidelijk genoeg is.

Dat onze Catechismus, hoe voortreffelijk dit handboek ook moge wezen, toch als catechetisch handboek voor onzen tijd minder geschikt is, was blijkens de ingediende voorstellen wel de zoo goed als eenparige overtuiging onzer Kerken. Trouwens, men mag niet vergeten, dat de Heidebergse Catechismus minder is opgesteld met het oog op wat wij catechetisch onderwijs noemen, dan wel met het oog op Catechismusprediking voor de gemeente. Reeds de indeeling in 52 Zondagen, die met het catechetisch onderwijs niets te maken heeft, bewijst dit. In de Kerkenorde van de Paltz van 1563, die een geheele regeling voor den eeredienst bevat, wordt dan ook uitdrukkelijk er op gewezen, dat de Catechismus diende om het volk, dat onder het Pausdom zonder Catechismus was opgevoed en zoo licht de stukken der Christelijke religie vergeet, nader te onderwijzen. Zelfs werd hier uitdrukkelijk gelast, dat niet alleen in de namiddagsgodsdiensttoefeningen telkens over een Zondagsafdeeling moest gepredikt worden, maar dat ook des morgens voor de predicaatie telkens een gedeelte van den Catechismus moest worden voorgelezen, en wel zoo, dat in negen Zondagen de geheele Catechismus aan het volk voorgehouden werd. Een afzonderlijke belijdenis zoals onze Kerken die naar 't voorbeeld der Franse Kerken bezitten, had de Paltzische Kerk niet. De Catechismus was de *Belijdenis* der Kerk. En dit catechetische Belijdenisschrift diende in de eerste plaats voor de onderwijzing der gemeente in haar geheel. Het werd met het oog daarop opgesteld. Zoo als het nu nog steeds bij onze Kerken in de Catechismusprediking dienst doet om de gemeente te onderwijzen.

Dat deze Catechismus daarbij ook nog dienst deed voor het catechetisch onderwijs was bijkomstig. Van een catechetisch onderwijs zoals wij dit nu kennen, was destijds nog geen sprake. Men leerde, zoals de Kerkenorde het dan ook voorschrijft, op school den catechismus van buiten. De kinderen moesten, wanneer de Catechismusprediking begon, ten aanhoore van de geheele gemeente, de Catechismusvragen beantwoorden. Een gebruik, dat langen tijd ook in onze Kerken nog heeft stand gehouden, zelfs in sommige Gereformeerde Kerken nog tot in de voorgaande eeuw. De Catechismusprediking zelf diende dan om tevens aan de kinderen den inhoud duide-

lijk te maken. Van een afzonderlijke catechisatie was destijds echter nog geen sprake.

Toch heeft men al spoedig gevoeld, dat het onderwijs in de Catechismusprediking voor de jeugd niet voldoende was. De prediking over den Catechismus voor heel de gemeente draagt een ander karakter dan de onderwijzing op de catechisatie. De eisch der paedagogiek dwong hier scheiding te maken. Men kan niet op dezelfde wijze volwassen menschen en kinderen onderwijzen. En al gaf het leeren van den Catechismus op school gelegenheid aan den meester om de vragen en antwoorden toe te lichten op eenvoudige en bevattelijke wijze, de Kerk kon toch dit onderwijs niet aan de School overlaten. Zoo kwam vanzelf de kerkelijke catechisatie op. Eerst nog in dien meer bescheiden vorm, dat degenen, die belijdenis des geloofs wilden afleggen, een tijd lang nader door den predikant onderwezen werden. Maar daarna breidde zich dit catechetisch onderwijs der Kerk steeds meer uit. Niet alsof daarom de School en het gezin er geheel buiten kwamen te staan. Maar de kerkelijke catechisatie werd nu de hoofdzaak.

En daarmee ging vanzelf gepaard, dat men al spoedig begon in te zien, dat het gebruik van den Catechismus, die met het oog op de Catechismusprediking was opgesteld, voor het gebruik op de catechisatie eigenaardige bezwaren opleverde. Niet alleen voor de kleinere kinderen, maar ook van volwassenen, die weinig ontwikkeld waren, leverde het van buiten leeren van den Catechismus te groote bezwaren op. Vandaar dat men in de Paltz en in ons vaderland toen gepoogd heeft aan dat bezwaar tegemoet te komen. In de Paltz zelf had men met het oog op den verschillende leeftijd drie leerboekjes; het eene, waarin alleen de vijf hoofdstukken der religie stonden, n.l. de wet, 't geloof, 't gebed en de inzetting der sacramenten, voor de allerjongste catechisanten; het tweede dat een uittreksel was van den Catechismus, voor de middelklasse, en de geheele Catechismus voor de meergerevordenen. Bij ons vervaardigde Faulkelius uit Zeeland evenzeer een kort uittreksel uit den Catechismus, het zoogenaamde *Kort Begrip*. Op de Dordtsche Synode is, zoals men weet, over deze zaak vrij uitvoerig gesproken. Men voelde de moeilijkheid, die de Catechismus als leerboek opleverde. Zelfs werd een Commissie benoemd, om met het oog op de paedagogische eischen van het onderwijs naast den Catechismus nog twee andere handboeken te ontwerpen. Maar uitgevoerd is die last niet, en de Synode schijnt zich ten slotte er mee behelpen te hebben het *Kort Begrip* van Faulkelius aan de Kerken aan te bevelen, natuurlijk niet voor de prediking, maar voor de catechisatie.

Het vraagstuk is daarmee door de Synode van Dordt natuurlijk niet opgelost, maar bleef liggen. En waar geen nieuwe nationale Synode meer samenkam, kon ook geen beslissing over dit paedagogisch vraagstuk genomen worden. Natuurlijk wreekte zich dit in het leven. Wat de Kerken niet deden, is toen door de predikanten op hun eigen houtje gedaan. Men kreeg nu tal van catechisatieboekjes. Zoals dat van Borstius voor de kleine kinderen en dat van Hellenbroek voor de ouden. Boekjes, die door de Kerken niet waren gekeurd en die, hoeveel uitnemends ze ons boden, toch meer kleine dogmatiekjes waren dan een uiteenzetting der geloofs-waarheid. Juist het bezielde rijke geloofsleven, dat uit onzen Catechismus spreekt, werd in deze boekjes gemist. Het intellectualisme vierde hier hoogtij.

Nog erger werd dit, toen met de negentiende eeuw ook de orthodoxie ophield den toon aan te geven en thans tal van leerboekjes het licht zagen, die, in plaats van de belijdenis der Kerk weer te geven, deze op zeer bedenkelijke wijze verzakten of zelfs ondermijnden. Aan de bandeloosheid, die toen op catechetisch gebied heerschte, is, althans wat onze Kerken betreft, eerst een einde gekomen, toen men weer heeft leeren inzien, dat op de catechisatie het leerboek van de Kerk thuis behoort en men daarom naar den Catechismus of althans naar het *Kort Begrip* is weergekeerd. Dit was op zich zelf uitnemend, en we hebben niet 't minst daaraan te danken gehad, dat het opkomend geslacht weer in de leer onzer Kerken is onderwezen. Aan het spel van willekeur werd daarmee een einde gemaakt. Niet aan wat de een of andere predikant meent of gelooft, maar aan wat de Kerk belijdt moet het catechetisch onderwijs dienstbaar wezen.

Maar al was terugkeer tot het kerkelijk handboek de eenige juiste weg, toch heeft dit weer invoeren van den Catechismus als leerboek ook de moeilijkheden doen voelen, waarvoor reeds de Synode van Dordt stond. En die moeilijkheden waren zelfs nog verscherpt. Het ging niet meer alleen om de paedagogische quaestie, maar ook om de noodzakelijkheid, het opkomend geslacht beter te wapenen tegenover de dwalingen van onzen tijd.

Zoo is uit de Kerken zelf de aandrang gekomen tot de Synode om een nieuw leerboek op te stellen voor het catechetisch onderwijs. Ook het Bestuur van het Gereformeerd Schoolverband drong in een adres aan de Synode daarop ten zeerste aan, opdat ook aan het schoolonderwijs een beter leerboek zou geschonken worden. De Synode heeft daarom besloten aan dezen zoo algemeenen wensch der Kerken te voldoen. De Heidebergse Catechismus zelf blijft als belijdenisschrift en als leerboek voor den kerkelijken catechismus. In zooverre is het dan ook niet juist, wanneer in sommige bladen de voorstelling is gegeven, alsof de Synode zou besloten hebben een nieuwen Catechismus in te voeren. Het leerboek voor de gemeente bleef onveranderd behouden. Maar wel besloot de Synode een Commissie te benoemen, die

een nieuw leerboek voor de Catechisatie zou ontwerpen. Prof. Hoekstra, Dr. Landwehr en de heer Van Wijlen werden hier voor aangewezen.

Ook de taak van deze broeders is zeker geen gemakkelijke. De scherpe kritiek in onze Pers geöfend op de proeve van een nieuwen Catechismus, door Dr. Landwehr geleverd, heeft wel doen zien, dat het resultaat van den arbeid der Commissie met microscopische nauwkeurigheid zal onderzocht worden. Bovendien, het bleek reeds op de Synode zelf, toen dit onderwerp aan de orde was, is er niet gering verschil van gevoelen, hoe zulk een nieuw leerboek zal moeten worden ingericht. Zal het alleen dienen voor het catechetisch onderwijs, waar men toch meestal te doen heeft met kinderen die reeds de lagere school hebben verlaten, of ook voor de school waar de kinderen reeds van hun 7e jaar af komen? Zal het mogelijk wezen, waar de leeftijd zoover uiteenloopt, hiervoor één leerboek te vervaardigen of zal men verschillende leerboeken gebruiken? Zal het leerboek, evenals onze Catechismus, uit vragen en antwoorden bestaan, — een methode bij het schoolonderwijs geheel losgelaten, — dan wel uit een korte uitzetting van de geloofswaarheden? Al deze vragen en nog veel meer zal de Commissie hebben te overwegen, eer ze tot haar eigenlijken arbeid zal kunnen overgaan. Gelukkig dat ook in deze Commissie mannen zijn gekozen, aan wie deze arbeid met gerustheid kan worden toevertrouwd.

De Dies natalis der Vrije Universiteit.

Op Woensdag 20 October zal de Vrije Universiteit haar veertigsten jaardag vieren. Op den vooravond van dien dag zal Dr. G. R. Kuyper, predikant bij de Gereformeerde Kerk te Haarlem, te 7½ ure in de Keizersgrachtkerk den bidstond voor onze Hoogeschool leiden. En Woensdagmiddag te 3 ure zal in het »Gebouw voor den Werkenden Stand" de overdracht van het Rectoraat plaats vinden. De afgetreden rector Prof. Dr. H. H. Kuyper zal dan een redevoering uitspreken en, na het verslag van de lotgevallen der Hoogeschool voorgelezen te hebben, Prof. Dr. R. H. Woltjer als nieuwen Rector proclameeren.

Het lokaal-comité te Amsterdam heeft, zoals ook uit een advertentie blijken kan, besloten, het veertigjarig bestaan der Vrije Universiteit, gelijk het zeer bescheiden wordt uitgedrukt, eenigszins feestelijk te herdenken. Het plan is, bij deze gelegenheid aan H. H. Directeuren een feestgave aan te bieden, waarvoor de bijdragen kon worden toegezonden aan het Bureau der Vrije Universiteit, Keizersgracht 164. Voorts wil men na afloop van den bidstond een gezellig samenzijn houden en zal er gelegenheid worden gegeven om het laboratorium van Prof. Buytendijk te bezichtigen. Het programma voor deze feestviering is evenzeer bij het Bureau te bekomen.

Ook onze studentenwereld maakt zich op om het vierde lustrum onzer Hoogeschool feestelijk te herdenken. Al de oudstudenten zijn uitgenoodigd om aan dit feest deel te nemen, waarvan het hoogtepunt zal worden bereikt in een gezelligen maaltijd, die 21 October zal worden gehouden.

Zoo belooft de week, die komt, voor onze Hoogeschool en voor degenen, die haar liefhebben, een week van feestvreugde te worden. Haar oud-leerlingen en hare vrienden zullen uit alle deelen van ons land naar Amsterdam opgaan. Er zal saam gedankt worden voor het vele goede, dat God ons in onze Hoogeschool schonk. Er zal gebeden worden voor haar toekomst. De liefde voor onze Hoogeschool zal zich uitbreiden in een feestgave. En de band met onze Hoogeschool zal door dit alles worden versterkt.

Al telt in het leven van een gewone Universiteit een veertigjarig bestaan nauwelijks mede, toch begripen en waardeeren we het, dat het lokaal-comité van Amsterdam dezen dag niet onopgemerkt wilde laten voorbijgaan. Voor een Hoogeschool, die het waagde zonder eenigen steun van Staat of Kerk op te treden, die alleen steunde op de kracht van haar beginsel en de liefde en toewijding van ons Gereformeerd volk is het waarlijk geen geringe zaak, dat zij veertig jaren lang heeft bestaan. Zij dankt dat in de eerste plaats aan de hulpe Gods, die haar staande hield. Maar de trouw en de offervaardigheid van ons volk mag daarbij niet worden vergeten.

Er is aan zulke feestviering altoos een weemoedige herinnering verbonden aan degenen, die als hoogleeraar aan haar verbonden waren maar van ons zijn heengegaan. Van haar oudste hoogleeraren is Prof. Fabius de eenige, die nog steeds met onvermoeide kracht het hoogleeraarsambt waarnemt. Ook de stichter onzer Hoogeschool, die met zijn bezielende rede over Souvereiniteit in eigen kring haar opende, bleef ons nog gespaard, al geniet hij de welverdiende rust van zijn arbeid. Maar hoe menigeen, wiens naam en talent eer aan onze Hoogeschool schonk, is ons ontvallen.

Maar onze Hoogeschool zelf staat nog. Zij is in de veertig jaar toegenomen en gegroeid. Wel niet met de snelheid van Jona's wonderboom, maar toch met gestadigen groei. Ze begon met slechts een enkelen student, zij heeft thans meer dan tweehonderd leerlingen. Ook de kring der hoogleeraren breidde zich allengs uit. Ze begon met vijf hoogleeraren, ze tellt er thans vijftien met een lector.

Vergeleken met andere Universiteiten is dit alles nog klein. En toch, wie had veertig jaar geleden kunnen hopen of voorspellen, dat het aldus gaan zou. Daarom is er reden tot dank aan God den Heere.

Moge ook in dit nieuwe lustrum, dat onze Hoogeschool ingaat, Gods zegen op haar arbeid rusten. Geve Hij haar hoogleeraren trouw te zijn aan het beginsel onzer Hoogeschool en stelle Hij zoo onze Universiteit tot een eere voor Zijn naam.

De Reformatie.

Onze Gereformeerde Pers is een nieuw blad rijk geworden, dat onder den titel: *De Reformatie*, zich aandient.

De redactie van dit nieuwe blad bestaat uit Prof. Dr. F. J. J. Buijtenveld, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. Wielenga, terwijl een schitterende staf van medewerkers aan dit blad verbonden is.

Het openingswoord van de redactie klinkt fers als een bazuinstoot.

De geschiedkundige reformatie waarvan we uitgaan, zoo heet het, is onvolkomen en onvolledig geweest. Wij moeten vrijmoedig vragen, waar de vaders hebben gefaald, waarin zij te conservatief zijn geweest.

De reformatie is in de tweede plaats verbarst. Niet alleen geestelijk, doordat de vurigheid van het geloof en de heiligheid van het leven is getaand, maar ook doordat wij ten deele aan het idealisme van een reformatie als Calvijn zijn ontzonken.

En eindelijk: reformatie is ook evolutie, zij is voortgaan van kracht tot kracht. Men doet de reformatie oneer aan, wanneer men haar niet anders beschouwt dan als een monument, waarbij men op vaste tijden de lauwerkransen van zijn bewondering neerlegt. Den ontwikkelingsdrang in de Kerk moeten wij leeren voelen, en als wij hem ontdekken hebben, hem den weg banen op het gebied van de liturgie, van de kerkinrichting, van de belijdenis, van de Schriftbeschouwing en Schriftverklaring, van het dogma.

Aan het slot van dit artikel wordt het volgende programma van actie gegeven:

1. »De Reformatie". Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven, staat op den grondslag van de Gereformeerde belijdenis.
2. Doel van het blad is, leiding te geven aan en te bevorderen het reformatische streven, dat bestaat in den kring der Gereformeerden.
3. Aan de oprichting van het blad ligt ten grondslag de overtuiging, dat er in de Gereformeerde Kerk een achterstand ten opzichte van hare belijdenis, en dat het daarom noodig is de belijdenisschriften en liturgische formulieren te onderwerpen aan een reconstructie en uitbouw, waarbij plaats ingeruimd moet worden aan de groote problemen (cultuurvragen), die sinds »Dordt" zijn opgekomen.
4. In het algemeen wordt dus erkend de noodzakelijkheid van dogma-vorming naar de waarheid der Schrift, zoowel door negatieve als positieve ontwikkeling.

In het bijzonder zullen daarbij de volgende vraagstukken aan de orde moeten gesteld:

- a. Het dogma der inspiratie en van het Schriftgezag (o.a. de verhouding van den menschelijken en goddelijken factor in de Schrift).
- b. De ken-kritische kwestie van het geloof en van den grond des geloofs.
- c. De grenzen van de christelijke vrijheid ten opzichte van de hedendaagsche »cultuur".
- d. De pluriformiteit der Kerk en het streven naar waarderijng van samenwerking met verschillende schakeringen van het christendom.
- e. De vrouwenbeweging in verband met het kerkelijk leven.
- f. De kerk en het sociale vraagstuk.
- g. De kerk en de opvoeding, speciaal van de rijpere jeugd.
- h. Hervorming van den eeredienst en het kerkelijk leven, de prediking, de liturgie, het catechetisch onderwijs.
- i. De kerk en de evangelisatie (ook in de studentenwereld).
- j. Reorganisatie van de kerk in de groote steden.

Het doel van dit blad is niet slechts deze problemen ter sprake te brengen, of er zich negatief-kritisch tegenover te stellen, maar zooveel mogelijk de positieve zijde der kwesties op te zoeken en te pogen ze in positief-reformatische richting op te lossen.

Het plan is, zoals men ziet, grootsch opgevat.

Gaarne roepen wij dit nieuwe blad een hartelijk welkom toe. Het is uitnemend, dat de gedachten, die ook in dezen kring leven, tot uiting komen. En tegenover veel wat in ons kerkelijk leven metterdaad te conservatief was, te versteend, zich te veel vastklemd aan oude vormen, kan het goed zijn, dat de vensters van het huis worden opengezet en een nieuwe wind door de kamers waait.

Met belangstelling wachten we af, in welke nieuwe banen dit blad ons kerkelijk leven leiden zal.

Het eerste nummer, ons toegezonden, is rijk aan inhoud en uitnemend verzorgd.

Zulk een blad is metterdaad een aanwinst voor onze Christelijke pers.

Sikkelfond.

Zoals in de dagbladen reeds gemeld werd, is door Prof. Grosheide het initiatief genomen om een blijvend aandenken aan de nagedachtenis van Dr. Sikkel te stichten. Het Comité, dat onder zijne leiding zich daartoe bereid verklaarde, heeft ons nu de volgende circulaire toegezonden, waaraan we gaarne plaats verleenen:

L. S.,

Den 17den Augustus 1920 is Dr. Sikkel in Christus ontslapen.

Maar hij leeft voort in de harten van duizenden, die zijn woord hebben gehoord, of zijn geschriften hebben gelezen.

Bovenal heeft hij in die harten aangekweekt diep ontzag voor het Woord Gods. En juist door de prediking van Dr. Sikkel is het geweest, dat velen de betekenis van het Woord Gods, de eischen die het stelt, den troost, dien het biedt, voor het persoonlijk leven, voor heel het leven der menschen, hebben leeren verstaan.

Toen dan ook bij eenige broeders de gedachte opkwam, om een blijvend aandenken aan Dr. J. C. Sikkel te stichten, begrepen ze, dat hij niet door een grafmonument of iets van dien aard moest worden geëerd, maar door, zoo het mogelijk was, zijn werk, zijn hoofdwerk, waarbij het Woord Gods in het middelpunt stond, voort te zetten.

Merkwaardig was het, hoe allen, die, toen een voorloper oprop in de bladen verscheen, blijk gaven van hun sympathie, door dezelfde gedachten bleken beziel.

En toen in Amsterdam een vergadering werd gehouden, waarop afgevaardigden uit verschillende kringen, waarin Dr. Sikkel gearbeid had, alsook tal van vrienden aanwezig waren, kwam ook daar dezelfde gedachte tot uiting.

Zoo rees dan het plan, een fonds te stichten, dat zou kunnen dienen om zooveel mogelijk voort te zetten den arbeid van Dr. Sikkel, en dat door het dragen van zijn naam ook voor het volgende geslacht vertolken zou, hoe het zaad, door Dr. Sikkel gestrooid in den naam des Heeren, niet onvruchtbaar is gebleven.

In de eerste plaats zou uit zulk een fonds kunnen worden bekostigd de uitgave van verschillende preken en van een aantal grotere of kleinere werken, die na den dood van Dr. Sikkel afgemaakt in portefeuille werden gevonden.

In de tweede plaats kan worden getracht, verschillende reeds gedrukte, doch uitverkochte werken van Dr. Sikkel op nieuw uit te geven, als ook, daarvoor in aanmerking komende artikelen uit bladen of tijdschriften te doen herdrukken.

Ten derde eindelijk in de derde plaats zou zulk een fonds kan worden gepoogd, het werk van Dr. Sikkel in dien zin voort te zetten, dat stem werd geboden aan de uitgave van geschriften, die zich bezig houden met de verklaring van het Woord Gods overeenkomstig de Gereformeerde belijdenis.

Een grootsch plan, dat veel geld kosten zal, maar een schoon plan, waardoor niet slechts Dr. Sikkel zou worden geëerd, maar ook ons volk kon worden gezegend.

Daarom durven ondergeteekenden met vertrouwen tot U te komen, en U te vragen: wil voor 'a te stichten Johannes Cornelis Sikkelfonds met het bovengenoemde doel, een, kon het zijn, wat groote bijdrage toezeggen of zenden, liefst vóór den 15den October, aan den Heer H. Munnik, Amsterdam, Allard Piersonstraat 5 huis.

Het Comité:

Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam
Prof. Dr. A. ANKMA, Zandvoort
Dr. K. FERNHOUT, Amsterdam
Mr. G. H. A. GROSHUIDE, Amsterdam
J. BALHUIZEN, Amsterdam
H. MUNNIK, Amsterdam
Dr. H. BROUWER, Heemstede
Dr. J. C. RULMANN, Utrecht
Mr. G. VAN BAKEN, Schiedam
Dr. K. DIJK, 's-Gravenhage
J. P. THIERCKX, 's-Gravenhage
J. TIMMERMAN, Hilaart (Fr.)
A. VERLEUR, Watergraafsmeer

Het hier geopperde plan lijkt ons uitstekend.

We bevelen het daarom van harte aan.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

J. C. SIKKEL, DE GROOTE TOEKOMST EN DE VROUW. Drukkerij Libertas — Rotterdam 1920.

»De groote toekomst en de vrouw« is het onderwerp van een lezing door Dr. SIKKEL, kort voor zijn dood, gehouden.

Een der zonen heeft een daad van pietet verricht met, uit de literaire nalatenschap van zijn vader, dit manuscript ter pers te zenden en daarmee tevens een daad verricht waarmee hij zich aanspraak heeft verworven op den dank van allen, die belangtellen in wat zijn vader sprak en schreef.

Voor hen toch is deze nu in druk vastgelegde lezing een stuk van waarde, wijl het tegemoet komt aan hun behoefte aan verheldering van inzicht zoowel in »de groote toekomst«, die zich uit het geweldig heden al meer ontwikkelt, als in de plaats van »de vrouw« in die toekomst.

'n Stuk van des te hooger waarde, omdat SIKKEL ook hier die verheldering tracht te geven bij het licht van Gods Woord.

Ter opwekking tot lezing van deze »lezing« wil ik, in kort overzicht, doen zien het verstaan, dat de opsteller zijn gehoor en van »de groote toekomst« en van de plaats der »vrouw« in die toekomst bijbracht.

De Inleiding staat in het heden.

»Er is, bizonder met en door den wereldoorlog, een geweldige beweging van verwoesting over het menschenleven gekomen, alle levensschatten bedreigend met vererving.«

Dit wordt dan in breede trekken, maar toch zóó, dat het keuzemerkende duidelijk uitkomt, nader uitgewerkt (p. 5-7).

Met een beroep op Math. 24: 6-8 wordt daarna de meening afgeleverd als zouden de »teekenen« van »den tijd« er op wijzen, »dat het einde nu wel spoedig volgen zal en volgen moet in de parousie, in »de wederkomst van Christus.«

»Nog is het einde niet.«

»Het einde komt anders.«

»Het komt in de groote volle tegenstelling van den aangeboden Antichrist en den Christus.«

»Dan komt het einde« (Openb. 13: 14; 2 Thess. 2: 1-12; Math. 24: 21-31).

Met deze volle tegenstelling tusschen den Antichrist en den Christus komt ook die tusschen het »vleschelijk geëncipeerde wereldleven« en het »waarachtige Christelijke leven«, waarmee »in de eene menschenwereld de eigenlijke en éénige groote strijd ten volle brandt« (p. 7-10).

»Het huidige gebeuren dezer eeuw is dan ook niet het wereldleed.«

»Al kan het een tijdelijken en vreeselijken wereldondergang brengen, — en al staat het ook met het wereldleed in stellig verband, ook als een der »vóortypen«, gelijk er meerdere voorgingen.«

»We beleven niet maar wereldondergang, we beleven ook wereldopgang.«

»De geboortewezen van een nieuwen tijd, van een nieuw wereldleed.«

Zoowel, »wereldsche harten van idealistische inspiratie, als wie in Gods licht leeft en naar den hemel ademt«, zien dan ook een nieuwe toekomst.«

»De groote toekomst« (p. 10-13).

Onder alles wat daarop nu reeds heenwijst, behoort ook het anders-zijn van het vrouwenleven en hier gaat de lezing over tot: *de vrouw in de toekomst*. (p. 13).

Wat op een nieuw vrouwenleven reeds heen-

wijst in k beweging, pelijk beroe leven, word op p. 13—

In deze van het s zoo manne recht en d voor het leven, na gewaakt, g »Eu«, z is hier vo

Bij wat of het »nie zijn zal, d

Een tege zich typeer wij vindet Met het teekent, g der een d

ding, het d andere »d de waara Christus in

»Het vrl hier hee gemeensch ook uitkon invloed v vinding«.

En in v toekomst« passus, en »tegenstelli geestelijke den Heere het onhe in het opl

levenlev vorderd v moet voer oordeel ov de levens

Met dit aangegeve vrouw in Alvorch wijdde Su noemde: schenleven »de verhe is en wa

zoowel h ren« (p. 2 De zo in op p

»Het i mag en k zijn niet

Het ad dwaasheid Naar se den man, tieve, gem maatschap schappelijk liefdesgem en dan i

moeders geest der emancipat ping der stelling is

Maar as dienstbaar overwonnen Van h

vrouw op dat SIKKEL plicht voe te maken overgelev

En »wat aangaat«, ook daar (p. 34).

Wijl e broodwin eere der en noodij dat »H

moeten h kunnen h

Het a breeder » tegenover »Geen

het vrou daarom a zeggen«.

»Zij doen en

»Toch« de vrouw moeten v veel mog talent en werken i

haar eef

In ve komt op der vrouw schap en

Bij het werk den dan blijve h

maar da oordeel i

Wat h SIKKEL: lingschap het oord en de K

oordeel i deren in

In het »Groot« vrouwen en groot genade »de vrouw

En hij naar het nux' Ops

Ook v omtrent uitspraak, dit boel maken.

zicht in in anden ningen.

geen wij zinning i gen.

Wanne sprak w

broeders en gedachte
aandanken aan Da
begrepen ze, dat hij
ent of iets van dien
maar door, zoo het
in hoofdwerk, waarbij
t middelpunt stond,

hoe allen, die, toen
de bladen verschenen,
gathie, door dezelfde

een vergadering werd
urgeden uit verschil-
Sikkel gearbeid had,
inwezig waren, kwam
e tot uiting,
een fonds te stichten,
om zooveel mogelijk
id van Da Sikkel, en
zijn naam ook voor
toeken zou, hoe het
atrooid in den naam
baar is gebleven,
u uit zulk een fonds
l de uitgave van ver-
en aantal grootere
na den dood van Da
alle werden gevonden,
an worden getracht,
te, doch uitverkochte
o nieuw uit te geven,
erking komende arti-
chisten te doen her-

lerde plaats door zulk
poogd, het werk van
rt te zetten, dat steun
gave van geschriften,
et de verklaring van
ikomsig de Gerefor-

veel geld kosten zal,
daarvoor niet slechts
eerd, maar ook ons
ekenden met vertrou-
n U te vragen: wil
annes Cornelis
bovengenoemde doel,
ote bijdrage toezeggen
15den October, aan
ardam, Allard Pierson-

mité:
OSHEIDE, Amsterdam
a, Zantvoort
Amsterdam
SHIDE, Amsterdam
ardam
rdam
Heemstede
Utrecht
Schiedam
venhage
ravenhage
jlaart (Fr.)
ggraafmaer

plan lijkt ons uit-
om van harte aan.
Dr. H. H. K.

tel.

KE TOEKOMST EN DE
— Rotterdam 1920.
— de vrouw is het
g door Da. SIKKEL,
den.
en daad van pietet
dire nalatenschap van
ter pers te zenden en
verricht waarmee hij
voren op den dank
en in wat zijn vader

nu in druk vastge-
aan waarde, wijl het
hoeft aan verhelde-
de groote toekomst,
heden al meer ont-
an «de vrouw» in die

oger waarde, omdat
liding tracht te geven
ord.
van deze «lezing»
den zien het verstaan,
en van «de groote
a der «vrouw» in die

t heden.
en door den wereld-
g van verwoesting
gekomen, alle levens-
rderving.
e trekken, maar toch
e duidelijk uitkomt,

24:6-8 wordt daarna
zouden de «teekenen»
u, «dat het einde nu
e volgen moet in de
et van Christus.»

«de volle tegenstelling
rist en den Christus».
» (Openb. 13:14;
24:21-31).
elling tusschen den
s komt ook die tus-
manicpeerde wereld-
Christelijke leven».
chenwereld de eigen-
ten volle branden

ster eeuw is dan ook
jken en vreeselijken
en al staat het ook
lig verband, ook als
r meerdere voorgin-

wereldondergang, we
een nieuwen tijd, van

ten van idealistische
ds licht leeft en
zien dan ook een

10-13),
nu reeds heenwijst,
a van het vrouwen-
g over tot: «de vrouw
enleven reeds heen-

wijst in kleding en gedrag, in vrijheid van
beweging, in bekleeden van allerlei maatschap-
pelijk beroep en deelen ook aan het Staats-
leven, wordt dan in bijzonderheden beschreven,
op p. 13-15.

In deze beweging naar de groote toekomst
van het saamleven, moet nu door Christenen,
zoo mannen als vrouwen, «voor het *waarschijne*
recht en de eer en de plaats van de vrouw, en
voor het nieuwe maatschappelijke vrouwen-
leven, naar de heilige beginselen, worden
«gemaakt, gepleit en gewerkt».

«Ep», zoo schreef SIKKEL, «ook mijn woord
is hier voor dit vrouwenleven» (p. 16).

Bij wat in die groote toekomst «de Vrouw»,
of het «nieuwe, het vrijgemaakte vrouwenleven»,
zijn zal, doet zich een tegenstelling op.

Een tegenstelling, die, zoo SIKKEL, haar zag,
zich typeerde in het *twesleerle vrouwenleven*, dat
zij vinden in de OPENBARING (p. 16-21).

Met het eene, «de Hoer» uit Openb. 17 en 18,
teekent ons de Schrift «het groote wereldrijk
der eene menscheid in de periode der volen-
ding, het Babylon der Voleniding, — en in het
andere «de Bruid des Lams», uit Openb. 19,
de *waarschijne* Gemeente van den Heere Jezus
Christus in den voleniden wereldstrijd» (p. 19).

«Het vrouwenleven», schreef SIKKEL, «typeert
hier heel het twesleerle leven in de menschen-
gemeenschap, maar het doet daarmee «stellig
ook uitkomen den twesleerle grooten, overgrooten
invloed van het vrouwenleven in de wereldvol-
eniding» (p. 19).

En in verband met «het vrouwenleven in de
toekomst», schreef hij op het einde van dezen
passus, en alroer weer terugkomend op de
«tegenstelling in de «vrouwen-emancipatie»: «De
geestelijke tegenstelling tusschen de wijding aan
den Heere naar zijn Woord, en de wijding aan
het onheilge wereldbeelden, moet dan ook
in het opkomende nieuwe maatschappelijke vrou-
wenleven aanstonds gelden, gevorderd en be-
vorderd worden; en die geestelijke tegenstelling
moet voor ons, Christenen, de *keur* van ons
oordeel over het nieuwe optreden der vrouw in
de levensbeweging bepalen» (p. 21).

Met dit «keur» is dan een nieuw of richtsnoer
aangegeven, waarnaar het nieuwe optreden der
vrouw in de samenleving is te beoordeelen.

Alvorens tot die beoordeeling over te gaan
wijde SIKKEL enkele bladzijden aan wat hij
noemde: «het mysterie der vrouw in het men-
schenleven» en waarbij hij het oog had op
«de *verborgheid* die in het hart der vrouw
is en waaruit dan in de groote toekomst zich
zoowel het goede als het kwade zal openba-
ren» (p. 21-30).

De zoeven genoemde *beoordeeling* zet dan
in op p. 30.

«Het nieuw maatschappelijke vrouwenleven
mag en kan het wezen der vrouw, haar *vrouwen-
zijn* niet veranderen noch aantasten».

Het «de gelijke zijn van den man», is een
dwaasheid.

Naar scheppings-ordinantie «hulpe tegenover»
den man, en dat alsoo in de eerste, de primitie-
ve, gemeenschap, is de vrouw «in haar wezen
maatschappelijke». Het schoonst komt dit ma-
schappelijke of sociale uit «in de *echte* innigste
liefdegemeenschap met den man van haar *hart*
en dan «in den echt, in het gezin, in het
moederschap». Hier wordt dan gewezen op «den
geest der *verleiding*, die thans in de vrouwen-
emancipatie doorkerft; op al wat met de roe-
ping der vrouw naar Gods ordinantie in tegen-
stelling is».

Maar aan de andere zijde «zal de gedachte van
dienstbaarheid der vrouw in knechtelijken zin
overwonnen moeten worden» (p. 32).

Van het zoo actief als passief *kiesrecht* der
vrouw op politiek gebied, blijkt uit deze lezing
dat SIKKEL een voorstander was. Hij achtte het
plicht voor de vrouw van haar stemrecht gebruik
te maken «opdat de menschengemeenschap niet
overgeleverd worde aan hen, die God verzaaken».
En «wat haar verkiezing in Raden en Staten
aangaat», kan en zal die noodig zijn wanneer
ook daar «het leven roept om *Vrouwenraad*».
(p. 34).

Wijl een huwelijk aangaan «bij wijze van
broodwinning of levensverzekering», beneden de
eere der vrouw is, — achtte SIKKEL het goed
en noodig, dat de meisjes zoo opgevoed worden,
dat «hij, — wijl niet alle vrouwen kunnen noch
moeten huwen, — *buiten* het huwelijk met eere
kunnen leven» (p. 35).

Het «hulpe tegenover», wordt hier dan een
breeder strekking gegeven dan enkel van «hulpe
tegenover den man».

«Geen beroep en geen arbeid met eere, waarin
het vrouwelijk leven zich geven kan en wil, zijn
daarom aan de vrouw als medewerkster te ont-
zeggen».

«Zij mag studeren en doceren, kantoorwerk
doen en vak-leiden, schrijven en pleiten» (p. 36).
«Toch», zoo wordt hier aan toegevoegd, «zal
de vrouwelijke eigen keur hier ook onderscheiding
moeten maken. Het hart der vrouw houde zooveel
mogelijk het *huiselijk* leven vast; maar haar
talent en haar kracht moeten ook naar buiten
werken in overeenstemming met haar *hart*. En
haar eer is *teer*».

In verband met de vrijmaking der vrouw
komt ook ter sprake «de plaats en het recht
der vrouw in de *bijzondere Christelijke gemeen-
schap* en in de *Kerk* des Heeren (p. 38).

Bij het eerste gaat het over de vrouw in het
werk der «christelijke barmhartigheid» en worden
dan Evangelie en Zending besproken. Zij
blijve hier ook «hulpe tegenover den man»,
maar daarom juist is haar vrouwelijk mede-
oordeel hier niet uitgesloten».

Wat het tweede betreft: de KERK, schreef
SIKKEL: «De Dienst des Woords, het Ouder-
lingschap en het Diaconaat behoeven stellig ook
het oordeel der vrouw en haar medewerking;
en de nood, de *welstand* van de ambtsbediening
in de Kerk des Heeren kunnen daarom ook dit
oordeel en deze medewerking der vrouwen ver-
dienen in het *kerkelijk stemrecht* der vrouw».

In het slot van de lezing schreef SIKKEL:
«Groot zal de toekomst worden, en groot het
vrouwenleven in de toekomst. Groot in gewaar
en groot in kwaad. Maar ook zeker groot in
genade voor de vrouw, en groot in zegen door
de vrouw».

En hij eindigt dan met nog eens te verwijzen
naar het twesleerle Vrouwenbeeld ons in JOHANNES
OPENBARING getekend.

Ook wie zich niet in alles wat Da. SIKKEL
omtrent het «Vrouwenraatzek» in zijn lezing
uitsprak, kan vinden, zal toch goed doen met
dit boekje, van even 40 bladzijden, kennis te
maken. In sommige opzichten zal het zijn in-
zicht in dit «probleem» zeker verhelderen, en
in andere opzichten zal het, omtrent eigen meen-
ingen van die SIKKEL afwijkende, zoal
geen wijziging brengen, dan toch tot nadere be-
zinning op de juistheid der meeningen aandrin-
gen.

Wanneer Da. SIKKEL over de «problemen»
sprak was het belangrijk genoeg om naar hem

te luisteren. Ik breng dan ook mijn dank aan
den zoon, die, door het doen-uitgeven van dit
boekje, zijn vader tot zooveel ruimer kring dan
bij diens leven, nog over «de groote toekomst
en de vrouw» doet spreken nadat hij gestor-
ven is.

Buitenland.

N.-Amerika. De Interchurch World
Movement van de baan.

De beweging om alle Kerken te doen saam-
werken, ten einde de Christelijke beginselen
weder tot eere te brengen en het werk der in-
en uitwendige zending met kracht aan te vatten,
is ten slotte op een mislukking uitgeleopen.
Sommigen in de nieuwe wereld zijn van oordeel,
dat wanneer de beweging gereorganiseerd werd,
het mogelijk zijn zou om iets goeds te oogsten
uit de ervaring, die verkregen werd ten koste
van zooveel geld en uit de jammerlijke teleur-
stelling voortvloeiende.

Een Amerikaansch predikant heeft de voor-
waarden genoemd en de lijnen aangegeven,
waarop een sterker organisatie kan gegrondvest
worden, waarin tevens daigene duidelijk wordt
aangegeven wat de Interchurch Movement deed
tumelen. Zij luiden aldus:

10. De beweging moet zich geheel buiten
de politiek houden.

20. Zij mag geen hulp vragen van onbekeerde
mensen.

30. Zij moet in de stukken die van haar
uitgaan, een meer geestelijken en schriftuurlijken
toon aanslaan.

40. Zij moet de «amusement business» op-
geven, d. w. z. zij zal niet mogen werken
door middel van het geven van gelegenheid
tot het bijwonen van vernakelijkheden.

50. Zij moet zich zuiveren van de aanklacht,
dat zij een kerkelijke autocratie zoekt te vesti-
gen of dat de beweging daartoe leidt.

60. Zij moet zich ontdoen van niet-evange-
listische leiders, m. a. w. zij behoort geleid te
worden door orthodoxe mannen.

In deze woorden komt helder aan het licht,
waarin de zwakheid der beweging gelegen was.
Zou de petroleumkoning Rockefeller, die
miljoenen over had voor de mislukte beweging,
ook deelnemen aan een nieuwe beweging, onder
de bovenstaande voorwaarden? De redeneering
bij het ontwerpen van de beweging was: de
oorlog werd door de geallieerden gewonnen toen
er eenheid van actie tegen den vijand ge-
boren werd, daarom moeten de Kerken zich
verbinden om saam op te trekken tegen de
vijanden van het Christendom. Maar zag hij
niet over het hoofd, dat er eerst vereeniging
met den Heere moet zijn, wil men onderling
vereenigen?

WINCKEL.

Officiële Berichten.

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken.

7 September 1920.

Middagzitting.

De Westerbeek van Eerten brengt proa-
dies uit over het rapport van Deputaten tot de
behatting van de geestelijke
belangen der Gereformeerden
in Argentinië. Besloten wordt Deputa-
ten dank te zeggen voor hun arbeid en hen te
déchargeeren.

En wat het voorstel van genoemde Part. Syno-
de betreft om de Gereformeerde kerken weer
te verzoeken een collecte te houden ten bate
der Gereformeerde kerken in Argentinië, stelt
uwe Commissie der Generale Synode voor, de
Particuliere Synode van Zuid-Holland ten
Zuiden te machtigen in opdracht der Generale
Synode een collecte uit te schrijven.

Da. Klarhamer brengt praeadvies uit over
de rapporten der kerkvisitatie
op Java en Soemba. Bij de bespre-
king wijst Dr. Offringa op de roeping der
kerken, om toch bij de jonge menschen er op
aan te dringen, zich bewust te wezen van hun-
ne roeping voor de Zending. Er is groot te-
kort aan krachten, vooral in de medische zen-
ding. Aangenomen worden de volgende conclusies:

a. de beide rapporten der visitatie op Java
en Soemba te aanvaarden met dank aan de
broeders voor den in dezen verrichten arbeid
en ook voor de uitnemende wijze, waarop van
dien arbeid aan de Generale Synode rapport is
uitgebracht;

b. met dank aan den Heere hare blijd-
schap uit te spreken over den gezegenden
voortgang en de ontwikkeling van den Zending-
sarbeid, met de beide dat deze arbeid in
toenemende mate bevorderlijk moge zijn aan de
rechter van Zijn koninkrijk en dat de broeders
daartoe bij den voortduur mogen worden ge-
sterkt;

c. met nadruk uit te spreken, dat het
schrijvend gebrek aan Zendingarbeiders
krachtig moet spreken tot onze Gereformeerde
predikanten, geneeskundigen, studenten, onder-
wijzers en onderwijzeressen in Nederland
om zich met allen ernst de vraag te stellen,
of niet ook voor hen in Indië een roeping en
taak van 's Heeren wege gelegen is;

d. goed te keuren, dat Deputaten, om re-
denen door hen genoemd, zijn afgeweken van
art. 4 der Regeling voor de visitatie der Zen-
dingsposten op Midden-Java en op Soemba,
door de visitatierapporten niet te laten druk-
ken;

e. de beide visitatie-rapporten op te nemen
onder de bijlagen harer uit te geven Acta.

Ter uitvoering van het sub c. beslotene,
wordt aangenomen een voorstel van Dr. de
Moor om een schrijven over deze zaak te rich-
ten aan de organisaties der Geref. Studenten
en onderwijzers.

Eveneens brengt Da. Klarhamer rapport
uit over het verzoek van den Zen-
dingsstudie-raad om finantie-
len steun. De Synode besluit:

a. aan te benoemen Deputaten voor de
Zending mandaat te geven, om — indien hun
dit noodig en wenschelijk blijkt — uit de
Generale Kas weder eenigen finantieelen steun
te verstrekken aan den Zendingstudie-raad;
en

b. deze bijdragen niet hooger te stellen dan
f 150 per jaar.

Da. Breukelaar leest het advies der Com-
missie over het rapport van de Depu-
taten tot de verzorging van de
verstrooide Gereformeerden in
onze Oost-Indische bezittingen.
De Synode besluit:

1e. de Deputaten voor de geestelijke be-
arbeiding van de verstrooide Gereformeerden in
Ned.-Indië te déchargeeren voor al hun be-
heer;

2e. aan de te benoemen Deputaten ad hoc
op te dragen de Kerken, die nalatig zijn in
het zenden van eene collecte of bijdrage, na-
mens de Generale Synode hiertoe met nadruk
op te wekken.

Eveneens leest Da. Breukelaar het advies
over de bestemming van een gift,
indertijd gegeven voor een post
op de buitenbezittingen. De Synode
besluit:

De gelden, die zijn ingekomen voor de vestig-
ing van een nieuwen post op de Buitenbe-
zittingen, worden bestemd voor den arbeid op
Soemba in deze voege dat:

a. f 2300 zal worden afgedragen aan de
Deputaten voor de Zending op Soemba voor
het tekort der zending;

b. en het resterende zal gebruikt worden
ten behoeve van de oprichting der Opleidings-
school op Soemba.

Ten slotte leest Da. Breukelaar het advies
over het finantieel verslag der
Zending-Deputaten. De Synode be-
sluit:

1e. dankbare waardeering uit te spreken
voor al den arbeid, door wijlen den heer L. G.
Weisz tal van jaren geheel belangeloos ten
dienste van de Zending verricht;

2e. de Deputaten voor de Zending onder
de Heidenen en Mohammedanen te déchar-
geeren voor hun arbeid naar Art. 18, al. 2 der
Zendingsoorde;

2e. aan de heeren De Bruijn, Weisz en F.
D. Theije dank te betuigen voor den arbeid
door hen als quaestoren verricht;

4e. eveneens dank te zeggen aan de Hee-
ren H. v. d. Grampel, H. D. v. Meijerfeldt en
R. C. v. Vulpel voor het nazien van de admi-
nistratie der Generale kas;

5e. nogmaals al de kerken ernstig op te
wekken zich te houden aan de bepalingen, dat
van alle inkomsten van de zending zonder
eenige uitzondering 10 pct. moet worden ge-
stort in de Generale kas der zending;

6e. aan de te benoemen deputaten voor de
zending op te dragen in de plaats van 1e, 2e
en 3e quaestor thans slechts om 1e en 2e
quaestor te benoemen en deze te instrueren;

7e. ter uitvoering van Art. 18 al. 2 der
Zendingsoorde aan de te benoemen Deputaten
voor den Zending dezelfde instructie voor he
behoer der Generale kas te verstrekken als de
vorige Synode aan hare Deputaten gaf (zie
Acta Synode 1902, Art. 130);

8e. aan de te benoemen Deputaten voor de
Zending last te geven, van de voor een «een
nuewen post op de Buitenbezittingen» inge-
komen gelden f 2300 af te dragen voor de
Zending op Soemba en het resterende van
die gelden te gebruiken voor de oprichting
der Opleidingschool te Soemba;

9e. de te benoemen Deputaten voor de
Zending te machtigen desnoodig in de komen-
de drie jaren drie maal een extra collecte van
de kerken te vragen ten behoeve van de Gene-
rale kas;

10e. aan de te benoemen deputaten voor
de zending in navolging der vorige Generale
Synode, machtiging te verleenen om in geval
van stagnatie in den gang der zaken kasgeld
op te nemen voor rekening van de gezamen-
lijke kerken tot een maximum van f 15000.

Prof. Honig brengt het eindrapport
uit aangaande de zaken der
Zending. Aangenomen wordt het voorstel
der Commissie:

1e. de Synode keure goed alle handelingen
van de Deputaten, voor zoover zij nog niet
door haar behandeld zijn;

2e. de Synode betuige haren warmen dank
aan de Deputaten voor de Zending voor hun
veelomvattenden arbeid;

3e. de Synode déchargeere de genoemde
Deputaten.

Middagzitting.

De Middagzitting wordt aangevangen met
het zingen van Ps. 100: 2.

Da. Koopmans rapporteert omtrent een ver-
zoek van Prof. Dr. G. Antal om een aanbe-
veling voor een collecte ten bate der Honga-
arsche Gereformeerde Kerk
In verband met het reeds genomen besluit te
aanbeveling van de opwekking tot finantieel
steun door Prof. Sebastien, stelt de com-
missie voor om het verzoek van Prof. Dr. G.
Antal om steun voor de Hongaarsche kerk
voor kennisgeving aan te nemen.

De Synode besluit dienovereenkomstig.
Verder rapporteert Da. Koopmans over he
rapport van Deputaten tot de geest-
elijke verzorging onzer militair-
en, alsmede over een missive van Da. T. J.
Hagen ter zake van deze verzorging.

De Commissie doet de volgende voorstellen
welke na wijziging aldus door de Synode wor-
den aanvaard.

1e. Den Deputaten worde dank gezegd
voor hun veelvuldigen arbeid in het belang
onzer militairen gedurende den mobilisatie-
tijd.

2e. De Synode spreke haar dankbare
waardeering uit aan die kerken, die zoo her-
haaldelijk hare predikanten hebben afgestaan
voor den predikdienst en voorts ook gesteund
hebben met stoffelijke bijdragen.

3e. De Synode wekke de kerken in garni-
zoensplaatsen op, om toe te zien dat de mili-
tair van Geref. huize geen gebruik maken
(geenoudzaak of vrijwillig) van de geestelijke
verzorging van legerpredikanten, die niet zijn
van ons geloof.

4e. De Synode benoeme een vijftal Depu-
taten ter bevordering van den
geestelijken arbeid onder de militair-
en met opdracht:

a. om de kerken te vertegenwoordigen bij
de legerautoriteiten en bij de Hooge Overheid,
betreffende de geestelijke belangen onzer mili-
tairen;

b. om eveneens in overleg met de garni-
zoenskerken en de predikanten aldaar, de vol-
gende Synode te dienen van inlichtingen en
advies betreffende het instituut van legerpre-
dikanten en de houding tegenover dat insti-
tuut aan te nemen, en van een en ander een
half jaar van tevoren mededeeling te doen aan
de kerken;

c. de gelden, die nog in kas zijn, te be-
heeren;

5e. De Synode stelde de missive van Da.
Hagen, gewezen veldprediker, in handen der
te benoemen Deputaten, om met wat hij voor-
stelt winste te doen.

Da. Meijering brengt rapport uit om-
trent een voorstel van de classis 's-Hertog-
enbosch, beoogende een weg aan te wijzen,
waardoor het den kerken mogelijk wordt ge-
maakt, Dienaren des Woords te onder-
houden of te beroepen, zonder dat
het kindertal een bezwaar be-
hoeft te zijn.

De Synode vereenigt zich met de volgende
voorgestelde conclusien:

De Generale Synode, ofschoon erkennende
a. dat het elsch der H. Schrift en van de
Kerkenordering is, dat bij de vaststelling der
traktementen van de Dienaren des Woords re-
kening wordt gehouden met de groote van het
gezin des Dienaars; alsmede

b. dat de tegenwoordige tijdsomstandighe-
den den kerken tot nauwgezette heleving van
dezen elsch tegenover hare Dienaren moeten
nopen;

c. dat, waar de behoeften van het gezin
ons Dienaars, uit oorzaak van het kindertal,
waarmede hij van God gezegend is, een meer-
der inkomen vereischen, dan de plaatselijke
kerk bij machte is te geven, de kerkeraad zich
moet schuldig weten, in den aangewezen ker-
kelijken weg de noodige hulp te zoeken;

besluit evenwel:

op het voorstel van de classis 's-Hertog-
enbosch, om een weg aan te wijzen, waardoor
het den kerken mogelijk wordt gemaakt, Diena-
ren des Woords te onderhouden of te be-
roepen, zonder dat het kindertal een bezwaar
behoeft te zijn, niet in te gaan.

Oudl. Feitsma rapporteert over het rapport
van de archiefbewarende kerk.

Dienovereenkomstig besluit de Synode:

a. den kerkeraad dank te betuigen voor
den arbeid, door hem verricht, en de kerk
van Amsterdam opnieuw aan te wijzen als ar-
chiefbewarende kerk;

b. den kerkeraad te verzoeken een deskun-
dig onderzoek te doen instellen naar de oor-
zaak der vochtigheid in de brandvrije kluis,
en deze, zoo mogelijk, te doen wegnemen.

Da. H. Meijering rapporteert over een voor-
stel van de Part. Synode van Noord-Holland
bedoelende weder contact te zoeken met de
groepen van Gereformeerde belijdenis, die on-
der andere kerkformatie leven. De conclusie
die door de Synode wordt overgenomen, luidt:

De Generale Synode
in aanmerking nemende haar besluit in
zake «uitbouw» van de Belijdenis, en het man-
daat der Deputaten hiervoor aangewezen, be-
paaldelijk wat betreft de voorgenomen corres-
pondentie te dezer zake met Geref. kerkengro-
pen binnen ons vaderland;

sprekt uit, het onder de gegeven omstan-
digheden niet raadzaam te achten, op het
voorstel van Noord-Holland nader in te gaan.

Da. Schweitzer rapporteert over een voorstel
van Dr. Dijk betreffende de wijze van be-
rekening der pensioenen naar art. 13
K. O. voor predikanten die hun 70e levens-
jaar of hun 40e dienstjaar nog niet hebben
volbracht.

Nadat in de bespreking gewezen is op den
noodtoestand, waarin deze Dienaren geraken,
besluit de Generale Synode overeenkomstig het
rapport:

1e. het voorstel van Da. K. Dijk thans niet
in behandeling te nemen;

2e. het voorstel in handen te stellen van de
Deputaten die zullen hebben te overwegen, of
herziening van de Utrechtse regeling voor
de uitvoering van art. 13 K. O., mogelijk en
wenschelijk is;

3e. aan deze Deputaten tevens ter overwe-
ging te geven de vraag of bij de vaststelling
der weduwnepensioenen de Middelburgsche
bepalingen behooren te vervallen, en alle we-
duwen het volle pensioen zullen moeten ont-
vangen;

4e. aan de Deputaten op te dragen hun
rapport aan de kerken toe te zenden.

In zake eenige bezwaarschriften, wordt door
de Synode beslissing genomen.

De Praeses deelt mede, dat als drukker voor
alle rapporten van Deputaten tot aan de Syno-
de van 1923 is aangewezen de heer J. H.
Kok, te Kampen.

Onderscheiden zaken van formeelen aard
worden geregeld.

Aan het Moderamen worden onderscheiden
opdrachten gegeven.

Daarna overgaande tot sluiting van de Syno-
de spreekt de Praeses een woord, waarbij
hij van teruggelijk werpt op de zegeningen, die
hij den Heere in deze Synode ontvingen,
op de liefde en eenigheid waarin zij mocht
saamzijn en arbeiden. Hij wijst op de droe-
vige noodzakelijkheid waarin de Synode
moet besluiten de afzetting van een Dienaar
des Woords te bekrachtigen, dien wij zoo
gaarne hadden behouden. Wat de gevolgen
zullen zijn in ons Kerkelijk leven weten wij
niet. Het kon wel eens zijn, dat een zoo een-
parig beslissing der Synode storking gaf